

ARME LUIDJES

een verhaal
— door —
A. VAN HULSHORST.

'S GRAVENHAGE, A. BERENDS.

ARME LUIDEJES.

EEN VERHAAL UIT HET LEVEN

DOOR

A. VAN HULSHORST.

Schrijver van »Een bedorven kindje» enz.

'S GRAVENHAGE. — A. BERENDS.

Ik heb eens een jongen gekend. Van hem, van zijn vader en moeder, zijn broertjes en zusjes wil ik u wat vertellen. Zijn vader was daglooner. De man werkte hard, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. En zijn vrouw hielp hem zooveel zij kon en méér dan voor de goede zorg hunner kinderen gewenscht was. En *toch* leden zij in het barre jaargetijde soms honger en koude. *Toch* brak hun dan menigmaal bijna het hart van droefheid. Want het is een bitter ding voor vader en moeder, als de kleinen schreien om brood en er is niet zooveel, dat men ze genoeg kan geven. Zoo iets doet *zeer* aan het liefhebbende ouderhart.

Lang vóór het late licht van den wintermorgen door de kleine ruitjes gloorde, was de vader al op het pad en als het eerste, bleekgele licht in het oosten schemerde, dreef hij reeds de spade door de bevroren of half drassige kluiten. Daar stuitte hij op een boomstomp. Hij stootte en stootte . . . maar jawel! „Ga je gang maar! Je wint het toch niet!” scheen het hem sarrend tegen te klinken. „Het niet winnen?” dacht de man, „het van zoo'n ouden stomp niet winnen? Dat zullen we eens zien! Als het nog tegen den honger was, dat ik het niet kon volhouden! — Maar nu . . .?” Hij greep den zwaren bijl en zwaaide dien door de lucht en sloeg er op los met forsche, geweldige slagen. En de oude boomtrunk spleet en barstte uit elkaar en de man kon weer voortgaan met spitten.

Gerrit, het oudste zootje van zeven jaar, ging nog maar alleen naar school. De broertjes en zusjes waren nog te jong. En op die school gingen véél kinderen, wel honderd en vijftig. Dat is een mooi getal voor een dorpschool. Daar gingen dagloonerskinderen, even arm als hij, en ook, die minder behoeftig waren. En daar gingen ook kinderen van kleine en groote huur-

boeren, en kinderen van boeren, die op hun „eigen godoc” zaten. Vele van die kinderen moesten een half uur, drie kwartier, een uur ver soms loopen. Des middags tusschen schooltijd naar huis gaan eten konden dezulken natuurlijk niet. Zij bleven dus gedurende het middaguur in de school, waar zij zich zoolang met een boterham behielpen. Ook Gerrit was één van die velen.

En daar waren er, die dikke boterhammen bij zich hadden, met wegge ¹⁾ en boter en kaas; en weer anderen hadden alleen brood met boter, twee groote, dubbele stukken; en nog weer anderen hadden alleen maar roggebrood, zonder kaas en zonder boter, en dan nog niet eens half zooveel als de anderen; — twee dunne sneetjes maar! Tot de laatsten behoorde ook onze kleine Gerrit.

„Hè, kijk 's! — Ik heb veel lekkerder boterham dan jij, Gerrit! — En heb je niet meer als die ééne sneê?”

Dit zei op zekeren wintermiddag Evert van boer Hansen tegen ons arme vriendje, dat op z'n eentje achter in het schoollokaal bezig was met groote happen te nemen van een stuk droog roggebrood.

Hij hield zich wat achteraf, omdat hij zich schaamde voor zijn armoedige boterham. Vroeger had hij daar zoo geen erg in gehad. Dat was, toen hij pas op school kwam. Toen gevoelde hij zich gelukkig en rijk, als hij maar een flink stuk roggebrood in zijn zak had, al ontbrak ook de boter geheel of bijna geheel. Met zoo'n beetjen zout erop, smaakte het hem heerlijk.

Maar er kwamen andere jongens met lekker gesmeerde „stukken”, en ze zagen minachtend op het kleine, arme ventje neer en begonnen te lachen en zeiden tegen mokaâr: „Kijk eens, jongens! Hij heeft klaar roggebrood! Ik zou je danken, om dat te eten! Ik heb liever kleinroggen ²⁾ of wittebrood.”

„Ja, maar dat kan *hij* niet krijgen. Zijn vader is veel te arm. Die komt ieder keer bij ons om te poffen. Maar vader

1) Eigengebakken tarwebrood.

2) Eigengebakken brood, van roggebloem.

heeft hem verleden week gezegd, dat hij het niet langer deed." Zoo sprak Jan van den bakker.

"Nou, je kunt wel zien, dat ze arm bennen! Kijk eens naar z'n broek en z'n buis," fluisterde een der omstaande knapen zijn buurman in 't oor.

"Ja, hè? 't Is niks dan lap op lap."

"En wat 'n ouwe pet! De klep is der half af, ha-ha!"

De jongens barstten in een luid lachen uit en stieten elkaar met de ellebogen aan van louter pret.

"Is dat je *beste* broek, Gerrit?"

"'t Is 'n mooie, hoor! Je moeder kan er wel 'n lappen deken van maken, van den winter!"

En weer begon het gelach.

De kleine Gerrit keek stilletjes vóór zich. Hij was erg verlegen. Het schreien stond hem nader dan het lachen.

"Kom, jongens! laten we maar heengaan. Hij heeft z'n tong verloren. Je kunt er geen woord uitkrijgen. Wat hebben we ons ook met zoo'n arme-luis jongen te bemoeien!"

En de lummels wierpen nog een verachtelijken blik op den armen verschoppeling en draafden toen weg.

Daar stond nu de arme, kleine Gerrit. Een hevige pijn voelde hij in zijn jong, gevoelig hartje. Nu wist hij het: hij was *arm*. En zijn vader en moeder waren arm en zijn zusjes en broertjes — zij allemaal!

Tot nog toe had hij niet geweten, wat *arm* was. Hij woonde een half uur buiten het dorp, aan den heikant. En in de nabijheid woonden alleen menschen, die even arm waren als Gerrits ouders. Zijn buurjongens hadden hem dus nooit om zijn gelapte kleeren of om zijn roggebrood met minachting of spot bejegend, want ook *zij* hadden niets, waarop zij zich tegenover hem wat konden laten voorstaan. Zij hadden hem nooit verweten, dat hij arm was. En verder dan de naaste omgeving was Gerrit, vóórdat hij naar school ging, nooit geweest.

Doch nu wist hij het, dat hij arm was. Hij had het de jongens immers hooren zeggen. Alleen begreep hij nog niet recht, waarin hem dat armzijn eigenlijk zat. Maar hij voelde wel, dat arm te wezen iets vreeselijks moest zijn. Waarom

waren die anderen er zoo bang voor, dat ze van hem weg-liepen? En waaraan zagen ze zoo gauw, dat hij arm was? Hij zag er toch tennaastenbij net uit als die anderen! „Wel ja!... Laat eens zien!... Ik heb twee armen en twee beenen... dat hebben zijlui ook. Ik heb een hoofd en een hals, zij ook. En ik heb een broek en een buisje aan, en een pet op en klompen aan de voeten... net als de anderen. Neen, toch niet heelemaal zoo! M'n broek en m'n buis zijn erg gelapt. Dat waren die van de anderen niet. Ja, *dat* zal 't zijn! — En daar lachten ze ook zoo om! Nou, als *dat* het is, dan zal ik vanavond dadelijk aan Moeder vragen of ze mij een andere broek en een ander buis wil maken, zonder lappen en stukken. En ook, of ik 'n andere boterham meekrijg, niet zoo'n zwarte, maar 'n witte. Want het is erg vervelend, als ze aan je kunnen zien, dat je arm bent. Dan lachen ze om je en loopen weg en willen niet met je spelen.”

Zoo dacht het kind. En zijn boterham smaakte hem in 't geheel niet meer zoo lekker als straks en hij was bang, dat anderen zien zouden, wat hij at. Arm kereltje! Wat had hij al veel geleerd op dien schooldag!

Daar kwam een jongen naar hem toe. Gerrit zag het en wilde heengaan, want hij was bang, dat die hem ook weer zou bespotten.

Doch de andere deed dat niet, maar sprak op vriendelijken toon: „Zullen we samen vangertje spelen?”

Ja, wil je? — Ik hou veel van je, omdat je met mij spelen wilt. Die anderen lachten me uit en gingen weg.”

„Zoo hebben ze met mij ook gedaan. Maar dat is niks. Wij kunnen wel met ons beiden spelen.”

„O ja! heel goed. — Zeg eens — ben jij ook arm?”

„De andere jongens zeggen het tenninste.”

„Ja, ik zie 't al! — Je hebt 'n gelapte broek en 'n gelapt buis, net als ik. Maar ik vraag aan moeder of ze voor mij wat anders wil maken.”

„Zoo, dat kun je wel doen. Maar als je moeder dan eens geen centen heeft?”

„O, die heeft ze wel! Vader heeft er gisteravond nog wat meegebracht. Dat heb ik gezien.”

„Dat kan wel, maar dan is het nog niet vast, dat je moeder daarvoor andere kleeren kan koopen. Die kosten heel duur. Dan moet je moeder heel veel centen hebben, geloof dat maar!”

Gerrit had er blijkbaar niet het rechte begrip van. Maar hij sprak er niet verder over en ging met zijn nieuw vriendje aan het vangertje-spelen.

Op zekerem dag in het midden van den winter gebeurde het, dat hij 'smiddags om twaalf uur nog maar één half sneetje brood meer had. Moeder moest zuinig met de aard-appels rondscharrelen, want ze waren niet best geweest in den afgeloopen zomer. En daardoor gebeurde het 'smorgens vaak, dat hij er nog wel een paar lustte, als de schotel reeds den bodem liet zien. Ook *dien* morgen was zulks weer het geval geweest. En zoo was het gekomen, dat hij, tegen halfelf ongeveer, de verzoeking niet had kunnen weerstaan om zoo nu en dan tersluiks een stukje brood uit het zakje naar den mond te brengen. En och, er zijn niet zoo heel veel mondjesvol aan één snede! Vooral niet, wanneer men er ergen trek in heeft. En het gevolg was, dat Gerrit bij 't uitgaan der school nog maar een derde deel van zijn boterham overhad.

Met grage beten hapte hij erin en kauwde, kauwde telkens heel lang; het moest immers niet zoo spoedig naar binnen gaan! Daarvoor smaakte het te lekker.

Doch het genot is kortstondig, vluchtig als een morgenwolkje. Spoedig was het laatste stukje den weg naar de maag gegaan. En die maag vroeg nog naar meer. Had hij maar iets; al waren 't ook nog twee sneden, of hij ze lusten zou!

Daar kwam een jongen haastig de school inloopen.

„Jan, ga je mee naar buiten? Op de sloot om het kerkhof is het ijs mooi glad. Laten we daar wat gaan glijden,” riep hij tegen een van zijn kameraden.

„Wacht dan even,” antwoordde Jan, „ik moet eerst nog wat van m'n brood eten. Ik ga dadelijk mee.”

Eenige oogenblikken later riep hij: „Ik lust niet meer. Wacht, ik zal dit zoolang in m'n kastje leggen.”

En Jan rolde het overschot van zijn boterham, — een heerlijke boterham: klare wegge met dikke boter er tusschen

— in zijn doekje en borg het weg in zijn kastje. Gerrit had dit alles met begeerige oogen aangezien. „Wat zou ik graag dien lekkeren boterham hebben,” dacht hij. En hij water-tandde, toen hij aan de heerlijke wegge dacht. Doch hij onttrok zich aan de verleiding en ging naar buiten, ook naar het kerkhof om te glijden.

„Ik wil der niet meer aan denken,” zei hij in zichzelf.

Maar glad mocht de ijsbaan zijn, „zoo glad als spek,” gelijk Hendrik zei en luid mocht het gelach en gejoel weerklinken, telkens als een der glijders omver tuimelde en een eindweegs over het ijs voortschoof, Gerrit was niet met hart en ziel bij de pret. Temidden van het plezier, de drukte en het gewoel, dwaalden zijn gedachten telkens af naar dat kastje in de schoolbank, waarin die lekkere boterham was weggeborgen. „Wanneer hij er eens stilletjes 'n stukje van opat? Een heel klein stukje maar, dan zou Jan het niet eens merken. Maar dan was hij een dief! En als het dan eens iemand zag? Dan zouden ze hem allemaal uitschelden en hem nog méér plagen, dan ze nu soms deden! — En al zag het ook niemand, dan dorst hij het *nog* niet wagen. Want de Heere God ziet en hoort immers alles! En wat zei Moeder zoo vaak? Jongen neen! hij durfde het niet te doen.

Hij ging dapper voort met glijden. En de anderen gleden mee en rolden en buitelden over elkander. Wat 'n pret!

„Als ik nu eens ongemerkt heenging? Jan zou der niks van merken en de andere jongens ook niet. Ik kon het nu op z'n best doen.” Zoo weldde het weer in zijn binnenste op. Nog eenigen tijd werd hij geslingerd tusschen het „ja” en „neen”, totdat tenlaatste de stem, die riep om vervulling der nooddrift, machtiger werd dan het gevoel van eerlijkheid en de vrees voor ontdekking en straf en schande.

Onopgemerkt keerde Gerrit eindelijk alleen naar school terug.

Een half uurtje later wilde Jan het restantje van straks gaan halen om het op te eten. Hij kwam bij 't kastje, voelde er in, keek erin . . . „wat was dat?” Het doekje lag er nog wel, maar de boterham was verdwenen.

Wie zou dat gedaan hebben? Vlug naar den meester, die zich in de andere klasse bevindt.

Een onderzoek werd ingesteld, en na velerlei ondervragingen, was het eindelijk zoo klaar als de dag, dat niemand anders dan Gerrit den diefstal kon bedreven hebben. De meester had hiervan trouwens al spoedig zekerheid gekregen. Het beangste en tot achter de ooren roode gezicht van het knaapje spraken voor hem duidelijk genoeg. Maar inwendig had de man, die hier als rechter een schuldige moest straffen, gehoopt, dat het niet aan 't licht mocht komen, wie de straf verdiend had. Waarom niet? Meende hij dan, het kwade niet te moeten straffen? Neen, dat meende hij niet. Maar tusschen kwaad en kwaad is onderscheid. Ja, dikwijls ook, al is er geen onderscheid tusschen de feiten.

De meester kende Gerrit, kende zijn ouders en wist ook, hoe armoedig de goede menschen het hadden. Hij begreep, dat alleen erge honger den jongen er toe gedreven had zich aan het goed van anderen te vergrijpen. Hij voor zich bezat de stellige overtuiging, dat Gerrit een harden strijd gestreden had, vóór het zoover met hem was gekomen. Daarvoor kende hij hem genoeg. En daarom voelde hij een diep medelijden in zich opkomen. En daarom had hij in dit geval gaarne genade voor recht willen laten gelden. Maar hij *kon* het niet doen. Wat zouden dan de andere leerlingen wel denken? Hij had hun immers altijd zoo ernstig herinnerd aan Gods gebod: „Gij zult niet stelen?”

Zoo werd dan Gerrit gestraft. Hij moest om vier uur nablijven. Wat er toen tusschen meester en leerling onder vier oogen gesproken is, weten we niet. Maar *na* dien dag stopte de onderwijzer elken morgen Gerrit ongemerkt iets in de handen en deze behoefde in 't vervolg niet meer met een half gevulde maag en pijnlijk verlangenden blik naar de dikke boterhammen der anderen te kijken.

Ruim twee jaar was het geleden, dat Gerrit die boterham had weggenomen. Wat had hij er nog lang berouw van gehad! Ieder keer, als er over stelen werd gesproken, voelde hij, dat hij rood werd, rood tot achter de ooren. En hij dorst dan de oogen van schaamte niet opslaan. En hoeveel maal hij God wel om vergeving had gevraagd, wist hij zelf niet. Zeker wel duizend keer. En hij had zich vast voorgenomen om in 't vervolg met Gods hulp heel goed op te passen. Misschien kon hij dan het bedreven kwaad nog eenmaal weer goedmaken. Zoo had hij gedacht.

„De Heere wil immers vergiffenis schenken, wanneer er oprecht berouw is en men zich vast voorneemt niet weer tegen Zijn geboden te handelen?” Zoo had hij heel dikwijls in zichzelf gesproken, en dit had hem getroost.

En die gedachte troostte hem ook, zoo dikwijls hij later bij kleine oneenigheden met de jongens zich door deze den schandnaam „dief!” naar het hoofd hoorde slingeren. Maar niettemin wilde hij bij die gelegenheden wel van schaamte in den grond kruipen. Als hij maar gekund had. En als de jongens half hadden kunnen beseffen, hoe diep, hoe vreeselijk diep zij daarmee den armen jongen grieden, zeker hadden zij nooit dat woord over hun lippen laten komen. Des avonds, als hij te bed lag, kon hij er niet van in slaap komen en den halven nacht lag hij dan soms te schreien. Hoe wenschte hij soms, dat de lieve God mocht geven, dat hij eens door een enkele, ferme daad zijn plagers zou kunnen laten zien, dat hij toch ook wel wat anders kon doen; dat, wie éénmaal iets slechts deed, daarom nog niet zijn leven lang met verachting behoeft te worden behandeld te worden. Maar de gelegenheid liet zich nog altijd wachten.

En nu was het lente. Elzen en hazelaars, berken en beuken stonden al een paar weken in hun prachtig groenen voorjaarsdos. En sinds een paar dagen had ook het eikenhoutgewas zijn naaktheid onder een dun kleedje van lichtgroene blaadjes verborgen. Doorzichtig mocht dat gewaad op de meeste plaatsen nog zijn, het liet elken dag al minder van de bloote vormen doorschemeren. En alom waren de uitingen van een

krachtig jong leven merkbaar. De levensstroomen stuwden bruierend door de kloppende en van groeikracht trillende aderen der natuur voort. De milde voedingssappen stegen in de stammen der boomen omhoog. Diep in de donkere aarde werkten de wortels, die mijnwerkers uit het plantenrijk, en brachten schatten naar boven. En 't mooist was, dat ze voor zichzelf maar met een heel klein deel van den gewonnen buit tevreden waren. Vrijwillig stonden ze bijna alles aan de stammen af en deze deelden op haar beurt van den overvloed mee aan takken en twijgen, aan bloesems en bladeren.

Zóó moet het zijn! Men moet niet alleen voor zichzelf leven! Aan anderen mee te deelen, anderen met zijn gaven gelukkig te maken, moet doel en streven des levens zijn. Ja, dat *moest* het zijn, maar 't *is* niet altijd zoo. Daar mankeert soms heel wat aan. Vooral in de wereld van kleine en groote menschen. En die kunnen toch weten, *hoe* 't wezen moet!

Heel vroeg in den morgen was Gerrits vader de deur al uitgegaan. Hij had bijl en hakmes mede genomen en was precies om half vier in het bosch, want het was nu in den tijd van het houtschillen. En wie dan een flink dagloon wil verdienen, moet voor dag en dauw uit de veëren. Hij was alleen gegaan. Zijn vrouw moest eerst een zak gras voor de geiten plukken. Toen dit gedaan was, had ze koffie gezet. Heel lekker zal ze wel niet geweest zijn, want ze deed maar een klein beetje cichorei en o, zoo'n klein beetje koffie in den grooten, koperen ketel. Een paar kommetjes vol gebruikten zij en Gerrit ervan, met een paar sneden roggebrood. De verdere inhoud van den ketel werd in een groote aarden kruik overgegoten en daarna smeerde ze een heele stapel roggebrood met zout en stroop. Dat was het voedsel voor het overige van den dag. Na afloop van deze bezigheden nam de moeder „kleine Janneman” uit de wieg en wekte ook Teuntje en Klaas. Janneman, die zoo onverwachts uit zijn slaap werd wakker gemaakt, begon luidkeels te schreien. Sussend en stree-lend zocht de moeder den kleine tot bedaren te brengen, hetwelk eerst na herhaalde pogingen gelukte.

„Ziezoo!” zei ze, toen eindelijk de kleertjes waren aange-
trokken, „ziezoo, nu krijgt Janneman ook pap.”

En fluks zette ze een potje met boekweitpap — het over-
blijfsel van het maal van gisteravond — te vuur.

„Gerrit, pas jij nu even op 't kind en help Teuntje en
Klaas de kousen aantrekken en kijk meteen eens naar de pap,
dan zal ik gauw de geiten gaan melken.” Nog even drukte
de moeder, terwijl zij Janneman in den kinderstoel zette, een
kus op het door lichtblonde lokjes overschaduwde voorhoofd
van haar jongsten lieveling en ging toen heen om de geiten
te melken.

„Wat wil dat vuur slecht branden,” zei Gerrit een poosje
later. „Ik zal 't eens wat aanblazen, dan zal 't wel beter gaan.”
En hij nam den ijzeren blaaspijp en begon uit alle macht in
't vuur te blazen. De asch stooft hoog op en viel als een
grauwe sneeuw in den pappot neer. Maar dat merkte hij niet
eens. Eindelijk, toen hij vuurrood was van het geweldige
blazen, vloog op eenmaal de vlam hoogop en de kleine Jan-
neman begon te kraaien van pret en Teuntje en Klaas en ook
Gerrit kraaiden hard mee.

Maar na eenige oogenblikken was de pret weer uit.

„Zou die pap nog niet warm wezen?” vroeg Klaas.

„Ik heb zoo'n honger,” riep Teuntje. En „ap, ap, ap!”
schreeuwde Janneman in zijn stoel en reikte met zijn beide
handjes naar den kant van 't vuur.

„Ja, je moet nog eventjes wachten,” zei Gerrit; „de pap is
nog niet warm genoeg.”

Doch dit hielp niet veel. De kleine begon hardop te schreien.

„Nou zal 't wel gaan,” zei Gerrit eindelijk. „Teuntje en
Klaas, gaan jelui daar aan de tafel zitten, dan zal ik je een
bordvol opscheppen.”

't Gebeurde, en Teuntje en Klaas zaten weldra te slurpen
van de karnemelkpap, met het bord tusschen hun beiden
in. Aan den anderen kant der tafel nam Gerrit zelf plaats
en liet zijn kleine broertje uit zijn lepel happen. Deze had
honger; de eene lepelvol vóór, de andere na, ging naar
binnen. Doch toen de grootste gaten zoo'n beetje gevuld raak-

ten, wilde Janneman zelf eten. Hij probeerde Gerrit een paar maal den lepel af te nemen, maar deze stond dat niet toe. Als hij zag, dat dit niet ging, kreeg hij er zin in, om het heele bord beet te pakken. Terwijl Gerrit weer een lepelvol naar den mond bracht, kreeg hij met zijn kleine knuistjes het bord vast, trok het naar zich toe en gooide den geheelen inhoud over zijn jurkje en over broek en kousen van Gerrit. O, foei! wat zagen zij beiden er uit. Gerrit begon te schreien, maar Janneman vond het wel plezierig zoo met de handjes in de pap te ploeteren, om er zich daarna mee langs het gezicht te strijken. Hij gilte van pret! En Klaas en Teuntje legden een oogenblik hun lepels neer en zaten van louter plezier op hun stoelen te dansen.

Och, ze waren nog klein; ze wisten nog niet beter.

Daar kwam moeder binnen. IJlings zette ze het pannetje met geitenmelk op de tafel en nam Janneman uit zijn stoel. In de eerste opwelling van drift moest Gerrit het lijden.

„Ondeugende jongen,” zei moeder, „waarom pas je niet beter op 't kind? — Ja, je mag wel huilen, nu je alles overhoop gebracht hebt. Ik zou me maar gauw stilhouden en naar de put gaan. Hier heb je een doek, wasch daarmee de pap van je broek en vest. En 'n beetje goed ook, of 't is schande, dat je in school komt.”

Gerrit ging heen en de moeder begon Jannemans jurkje zoo goed en zoo kwaad als het ging schoon te maken.

't Is toch wat te zeggen,” dacht zij, terwijl zij hiermee bezig was. „'t Is toch wat te zeggen, dat je de kinders zoo vaak aan der eigen lot moet overlaten. En wanneer je dan bedenkt, welke ongelukken der gebeuren konden! Dan krimpt je 't hart weleens van angst ineen. Maar wat kun je der aan doen? 't Moet soms wel zoo. Moge God ze bewaren!” — Zoo dacht de arme vrouw, terwijl zij bezig was Janneman schoon te maken.

„Ziezoo, Gerrit! ga jij nu maar naar school,” zei ze een halfuur later. „Hier heb je je boterham. Goed oppassen vandaag, hoor! Dan word je gauw groot. En van avond vlug aanloopen, dan kun je met de kleinen spelen en ze zoet houden.”

Gerrit ging heen. De moeder haalde den kruiwagen nit het kleine schuurtje achter het huis en plaatste daarop de krui met koffie en de straks klaargemaakte boterhammen. Vervolgens zette ze Teuntje en Janneman vóór op den wagen, legde ze een kussen achter den rug en bond ze met een touw op dezen nieuw-modelkinderwagen vast. De deur werd gesloten, het hennepzeel over de schouders geslagen en voort ging zij, met haar drie kinderen naar het bosch, om haar man bij het houtschillen behulpzaam te zijn.

Klaas, die al vier jaar oud was, moest naast den kruiwagen mee loopen. Voor drie was er geen plaats en hij kon ook al wel een halfuurtje ver te voet gaan.

En al was ook de zandweg mul en al begon ook de Meizon reeds warm te schijnen, zoodat zij dikwijls met den rug der hand zich een zweetdrop van het voorhoofd wischte, de moeder voelde niet het moeielijke van haar pad, noch de zwaarte van haar vracht, want zij kon nu mee werken, zij kon mee helpen om geld te verdienen en dit denkbeeld maakte haar gelukkig. De arbeid werd door haar begroet als een reddende engel, die troost en verademing bracht na de armoede en ontbering van den bang doorgeworstelden winter.

Maar immer reed vrouw Hendriks met haar kruiwagen voort. Door zandwegen, waarin zij tot de enkels bijna wegzonk, over smalle, maar toch gelukkig nogal vaste paadjes tussehen de korenakkers, over het heideveld, waar de karreweg zich in tallooze golvingen over de heuveltjes heenslingert; zij reed voort of rustte bijwijlen eenige oogenblikken en veegde dan met den grofinnen voorschoot zich de zweetdruppels van het verhitte voorhoofd. Maar niet te lang getoefd! „Tijd is geld”; dit wist vrouw Hendriks heel goed en daarom vervolgde zij telkens met hernieuwde krachten den tocht. De kleine Janneman op den kruiwagen, goed toegestopt met moeders jak, voelde

niets van het horten en stooten van het voertuig over het hier en daar hobbelige pad. Hij sliep door, rustig en ongestoord.

Indien hij een flauw bewustzijn had kunnen hebben van de overeenkomst, die er wellicht bestond tusschen deze reis op den kruiwagen en den tocht van zijn later leven, wanneer hij ook dikwijls door het ongeluk heen en weer geschud, door liefdelooze menschen her- en derwaarts gestooten zou worden, dan voorzeker ware zijn slaap zoo zacht en rustig niet geweest. Gelukkige onwetendheid! Hoe spoedig echter zou „de stem des drijvers” hem uit den zoeten sluimer wakker roepen, hem, arm, onnoozel wicht!

En dan wreef hij de voor den levensstrijd tot nog toe gesloten oogjes uit en zag rond. En hij wilde ze wel graag weer sluiten, omdat de koude wind der werkelijkheid hem pijn deed; maar de armoede liep aan zijn zijde en duwde hem voort en riep hem toe: „Blijf waken en werken, en sloven en zwoegen!”

Doch zoo was het pas eenige jaren later. Voor het oogenblik hotste hij slapend voort; een lieve moeder ontweek de grootste en hardste bulten, om hem een pijnlijk ontwaken te besparen. En Teuntje, die ook op den kruiwagen zat, babbelde en lachte, nu eens met moeder, dan weer met Klaas, en kraaide het uit van plezier bij elke botsing.

Eindelijk bereikte vrouw Hendriks met haar vracht het hakhout, waar haar man al een uur of vier druk aan 't werk was geweest.

„Hè-hè!” zei ze, terwijl ze den kruiwagen neerzette, „ik ben blij, dat 'k der ben. 't Is wel niet zoo heel zwaar, maar op 't laatst begint het je toch te vervelen.”

„Ja, dat wil ik wel gelooven,” sprak haar man, „de weg hierheen is nogal ongelijk en zandig. Doch je kunt nu nog een poosjen uitrusten, onderhand dat ik brood eet. Als de kleinen nu maar niet zoo lastig worden, dan kunnen we in 'n dag met z'n tweeën heel wat doen, want het hout vliegt haast vanzelfvers uit de bast. Kijk eens! Dacht je wel, dat ik al zooveel gedaan had?”

„Wel neen, Jan! Maar dan zul je ook wel erg je best gedaan hebben. Je bent nogal driftig.”

„Ja zeker heb 'k flink doorgewerkt. Maar dat mag ook wel, zou 'k denken. We hebben weer 'n heelen boel in te halen eer we met ieder op gelijken bodem staan.”

„Dat is zoo. Neem nu maar 'n halfuurtje rust. Hier heb je 't brood. Maak den doek maar los, dan zal ik je een kom koffie inschenken.”

Op een ouden boomtrunk gezeten, ontblootte Hendriks zich het hoofd en de arme tobber smeekte van Hem, die het leven en de lotgevallen der menschen in Zijn hand heeft, Die ieder zijn deel toeschikt, den zegen af over de sobere en zoo zuur verdiende bete.

Hij had weleens zoo over het een en ander nagedacht. Hij had weleens de gedachte in zich voelen opkomen: „Waarom *ik* zoo weinig en waarom *anderen* zooveel?”

En het was hem ook niet altijd even gemakkelijk gevallen om lijdzaam te berusten in het harde lot, dat op aarde zijn deel was. Maar hij was altijd blijven gelooven in de liefde en goedheid van Zijn Hemelschen Vader. Hij had voor zich de overtuiging behouden, dat het zeker het best was, zooals God het beschikt had.

Weldra was het maal genuttigd. Nadat hij nog een kwartiertje had uitgeblazen, ging Hendriks weer een goeden voorraad stammen kappen, droeg ze naar het hakblok en hieuw ze in stukken van de vereischte lengte. Zijn vrouw had in den kuil¹⁾ naast hem plaatsgenomen en begon met den rug eener oude bijl de stokken te kloppen, zoodat zij den bast er zonder moeite kon aftrekken.

Een uur ongeveer ging het werk zoo ongestoord zijn gang. Daar schrikte Janneman wakker en begon, alles behalve tevreden met de ongewone omgeving, hard te schreien.

„Daar heb je de poppen al aan 't dansen,” riep Hendriks. „Hoor dien jongen eens schreeuwen!”

„Och, hij zal wel weer bedaren. Als hij zoo pas uit z'n slaap komt, is hij altijd 'n beetje lastig.”

---

1) De eekschillers plaatsen houtblokken in den grond en graven daarnaast kuilen, waarin zij gaan staan, zóó, dat de bovenkant van 't blok ter hoogte van het dijbeen komt.

Vlug sprong de moeder uit den kuil en ijde naar haar kind.
„Hier ben 'k al, mijn jongen! Wees maar stil. Wist je niet, waar Moetje was? Kom maar bij me en schrei niet langer. Ik zal je even krijgen!”

En ze tilde Janneman uit zijn geïmproviseerde slaapplaats en legde hem aan haar borst. Gestild was op eenmaal het schreien van den kleine, die met gretige teugen aan de moeder-melk zich laafde. Eindelijk was hij verzadigd. Moeder zette hem weer op den kruiwagen, zóó, dat hij niet kon vallen, en riep toen Teuntje, die een eind verder tusschen de struiken aan 't spelen was.

„Toe, Teuneman! ga eens bij 't kind en speel wat met 'm. Dan wordt je 'n groote meid!”

De moeder ging weer aan het werk en Teuntje nam een bladerrijk takje en zwaaide er ritselend mee voor de oogen van den kleinen jongen, die er spoedig met beide handen naar greep, terwijl hij „ik-ke, ik-ke!” riep.

Zijn zusje gaf hem den tak en hij ging er druk mee aan 't zwaaien, zooals hij 't haar had zien doen. Het schreien was bedaard.

Een heele poos was Janneman nu stil en keek vroolijk rond; nu naar vader en moeder, die erop los hakten en beukten, dat het een lust was om te zien; dan naar de witgeschilde knuppels, die gestadig door uit de vlugge handen op den hoop werden neergeworpen; een volgend oogenblik naar de groene blaadjes aan het takje, dat zusje hem tot speelgoed gaf. En dan weer zwiepte hij het met de kleine handen heen en weer en kraaide van de pret, tot hij ten laatste het ongeluk had zich even in het oog te raken. Daar had je het lieve leven weer gaande! Schreeuwen van waar ben je me!

Vrouw Hendriks liet weer ijlings haar werk in den steek en haastte zich naar de oorzaak van het ongeval onderzoek te doen.

„O, 't is niks, een klein takjen maar! Heeft dat je zeer gedaan, m'n jongen? Weg, leelijke tak! Wou je Janneman zeer doen? Ik zal je krijgen.”

Ze gooide met een boos gezicht het takje ver weg en liet erop volgen: „Ziezoo, nu is dat ondeugende ding weg. Hou je nu maar stil, Teuntje zal je wat anders geven. Hier, laat hem

daar maar mee spelen. Maar pasop, dat ze niet wegraken, hoor!"

Met moeders sleutelring wist Teuntje broer opnieuw eenigen tijd stil te houden.

Maar Hendriks begon het heel onplezierig te vinden, dat zijn vrouw telkens van het werk werd geroepen.

„Als dat zoo door gaat, kun je vandaag nog wel vijftig keer den kuil uit en in kruipen," zei hij. „We komen op die manier niet vooruit. Zie maar eens, je kunt me lang niet bijhouden."

„O, dat kleine beetje zal 'k wel weer inhalen en 't kind zal nu wel 'n uurtje stilzijn, hoop ik."

Met vernieuwden ijver ging vrouw Hendriks weer aan 't boeken.¹⁾ Heel lang duurde het echter niet, of ondanks de pogingen, die Teuntje aanwendde om haar broertje bezig te houden, klonk het weer: „Oetje!... Oetje!

Doch Moetje deed maar of zij niets hoorde en werkte stil door.

„Oetje!... Oetje!... Ik bij Oetje!" klonk het telkens luider en dringender.

„Hou je stil, jongen!" schreeuwde Hendriks op 't laatst, want hij begon kwaad te worden.

O, hé! dat was heelemaal mis. Door vaders forse stem verschrikt, begon het kind luidkeels te schreien en wilde zelfs probeeren uit den kruiwagen te klimmen.

Er zat niet anders op, dan dat de moeder maar weer naar hem toeging. Zij nam hem op den arm en liep zoo eenige minuten met hem rond, tot de verdrietige bui voorbij was. Maar toen zij hem daarna weer op den kruiwagen wilde plaatsen, begon het leventje opnieuw. Janneman sloeg de armpjes om haar hals en schreide: „neè, neè, neè!"

„Kind, wat ben je toch lastig," zei vrouw Hendriks en ze moest zich geweld aandoen om ook niet boos te worden.

„Man, wat moet ik der mee beginnen? De jongen wil niet meer op den kruiwagen!"

„Zet 'm dan eens hier bij ons neer; misschien dat-ie dan stil zal wezen."

Zoo gezegd, zoo gedaan. Vrouw Hendriks brak van een snee

---

1) Beuken, kloppen.

brood de korst af, gaf die aan haar zoontje, die erop begon te knabbelen en te zuigen en zette hem in haar nabijheid plat op den grond neer.

Weer ging het een halfuurtje goed. Maar toen het kind eindelijk zijn genoegen van de broodkorst had, wierp hij die weg en het dwingen begon weer. 't Liep intusschen naar den middag.

„Ik geloof, dat hij slaap krijgt, man! Hij is anders nooit zoo lastig. Ik zal maar eens probeeren of ik hem in slaap kan krijgen.”

„Ja, dat is het eenige, wat er op zit. Maar ik zeg, dat het vervelend is, erg vervelend. En schadelijk ook. We koken zoo niks met het werk vooruit.”

Zoo mopperde vader Hendriks, terwijl zijn vrouw het kind op haar knieën heen en weer wiegde, net zoolang, tot het in slaap viel. Toen stond zij heel voorzichtig op en legde Janneman in den kruiwagen neer.

„Kom, Teuntje, ga der nu niet zoo dicht bij spelen, dan wordt hij wakker.”

Een paar uur lang bleef het nu stil op den kruiwagen en Hendriks en zijn vrouw hadden het middagmaal reeds gebruikt en waren al lang weer aan het werk, eer Janneman wakker werd en door heftig schreien van zijn tegenwoordigheid blijkt gaf. *Weer* moest de moeder van het werk loopen om het kind tot bedaren te brengen. En nog wel *tien* keer dien middag klom zij den kuil uit, telkens om dezelfde reden. Net zoo lang, tot haar man al zijn geduld verloor en uitriep: „Je kunt doen, zooals je wilt, maar ik wil dien jongen niet weer hier in 't bosch bij me hebben! Morgen hou je Gerrit van school om op de anderen te passen en anders blijf je zelf maar thuis. Wil je wel gelooven, dat 'k alleen méér doe, dan zóó met ons tweeën!”

Heel veel wist vrouw Hendriks niet tegen de redeneering van haar man in te brengen. Zij zag ook wel, dat het zóó niet kon. Maar Gerrit van school thuishouden? Hij was nu zoo mooi aan den gang met leeren! Wat zou hij ten achter raken! Doch wat was eraan te doen? 't *Moest* wel.

Den volgenden dag en de vier volgende weken zocht de

onderwijzer Gerrit Hendriks tevergeefs op zijn plaats. En vroeg hij aan de kinderen van den buurman: „Waar blijft Gerrit?” onveranderd klonk steeds het antwoord: „Hij moet op 't kind passen, Meester!”

Drukkend was het in de lucht, al van 's morgens af. Het lauwe zuiderwindje, dat vóór den middag nog woei, nam langzamerhand in sterkte af en omtrent twee uur werd het bladstil. Recht hingen de licht-beweeglijke popelbladeren aan hun lange, dunne steeltjes naar beneden. Geen zuchtje bewoog ze. Alleen schenen ze af en toe eventjes, heel eventjes mee te trillen met de lucht, die onrustig was geworden van de warmte.

„Lekker weêrtje,” meenden de kapellen en ze zweefden en fladderden in den fellen zonneschijn van bloem tot bloem of verhieven zich hoog in de lucht, nog hooger dan de toppen der populieren en dwarrelden dan weer in dartele wendingen, al krijgertje-spelend, omhoog.

„'t Is ons te warm,” zeiden de musschen en ze zochten op de dakgoot een beschaduwd plekje en ze zaten daar stil voor zich uit te kijken of sloten de kleine, ronde oogjes en droomden wat van heerlijke, volgeladen kerseboomen en bedden vol malsche, sappige peulen. Ook de zwaluwen staakten zoo nu en dan een poos haar vliegen-en muggenjacht en zetten zich kwetterend op de vorst van het dak of in den tuin op de boonenstaken neer.

„Foei, wat is het heet,” zei vrouw Hendriks, die in de brandende zon naast haar man stond te boeken. En ze blies even uit en streek met haar blooten, bruingeblakerden benedenarm zich de droppels in een straaltje van het voorhoofd.

„Ja,” antwoordde haar man, „'t is te heet om te werken. Een mensch zou der ziek van worden. Maar we kunnen der toch ook niet bij gaan liggen. 's Winters is er weinig of geen werk en dus moeten we 's zomers de schâ weer inhalen.” En „hu!” ging het en de bijl kapte in de stevige stammen, dat

de spaanders wijd in 't rond vlogen; en „klop, klop, klop!” — „rrt, rrt!” vloog de schors in breede strooken van het eikenhout en glimmend van het overvloedige voedingssap, glibberden telkens nieuwe talhouten over de andere, die reeds op den hoop lagen.

„Hoor, is dat geen onweêr?” vroeg vrouw Hendriks.

„Ik heb niks gehoord,” zei haar echtgenoot.

„Luister, daar heb je het weer,” sprak zij na eenige minuten.

„Ja, dat is onweêr,” zei Hendriks. „Nu hoor ik het ook. 't Is ook niks vreemd, met die felle hitte.”

„Zou de bui gauw komen opzetten?”

Dat weet ik niet. Maar dat zullen we spoedig genoeg kunnen zien.”

Langzaam aan kwamen de zware, donkere wolken mit het zuidwesten aandrijven, voorafgegaan door een menigte lichtgrijze, half-doorzichtige wolkjes, die al spoedig het zonlicht zijn kracht ontnamen en den verzengenden gloed heel wat temperden. En tegelijkertijd kwam een frische koelte uit het noorden doorwaaien, zoodat aan de lucht dat benauwende en verstikkende werd ontnomen, hetwelk gedurende eenige uren menschen en dieren zoo had terneêrgedrukt.

„Nou, als de wind er nog wat tegen aanwakkert, kon het onweêr weleens weer afzakken; geloof je ook niet, man?”

Neen, daar lijkt het niet veel naar. De bui is al te dicht bij. . . Hè! wat 'n fel licht! . . . Als 't nog onder aan de lucht zat, ja, dan kon 't wel wegtrekken. Maar nu geloof ik der niet veel van. Kijk eens, wat is der 'n gang in de lucht. Daar zit 'n boel wind achter, hoor!”

„Jongen, jongen! wat harde slagen! 't Is noodweêr, waar 't boven is!”

„Daar kun je van opan. Weet je, wat je doen moest, vrouw?

Maak maar voort, dat je gauw naar huis komt. Wie weet, hoe bang de kinderen zich maken.”

„Zou je denken, dat de bui zoo gauw hier zal zijn?”

Zoolang der wind blijft, heb je geen nood; maar als 't stil wordt, zal de wind omloopen en dan mogen we ons wel bergen. — Ga maar gauw heen!”

„En waar zal jij blijven, man?”

„O, ik loop straks een, twee, drie, naar 't huis van Dirk Martens. Dat is maar 'n paar minuten!”

Vrouw Hendriks haaste zich, wat ze kon en liep nu en dan op een sukkeldrafje om zoo spoedig mogelijk thuis te zijn.

Maar eer zij halfweg was, ging de wind geheel liggen. Geen blaadje bewoog meer. Doch in de verte klonk een hevig ruischen en suizen haar in 't oor, en geen vijf minuten later of daar begonnen reeds de eerste regendroppels te vallen. 't Waren van die groote, dikke druppels, die zwaar neerploften op hoofd en armen.

„O, ik kom zeker niet vóór 't weêr in huis! O, m'n arme kindertjes, wat zullen ze 'n angst uitstaan,” sprak de arme vrouw in zichzelf.

„Hè!” — schrikte ze, sloot de oogen en bleef onwillekeurig stilstaan — „o Heere God, help!” — riep ze biddend uit, als een ratelende donderslag het lichten dadelijk opvolgde en dreunend door de donkere wolkgevaarten boven haar hoofd voortrolde.

En bijna tegelijkertijd kwam huilend en gierend de storm aanrukken en wierp haar in 't eerste oogenblik bijna omver.

En met den wind kwam een hevige stortregen, die haar verblindde en verbijsterde, zoodat ze bijna niet voort kon gaan. Ze wendde het hoofd om en had in de eerste opwelling van angst en schrik grooten lust om het op een loopen te zetten, voor den storm en den regen af. Doch dadelijk kwam de gedachte aan de kinderen weer bij haar boven. Ze vermande zich, keerde zich weer om en ging met groote stappen, het hoofd naar den grond gericht, er tegen in. Binnen een minuut was zij doornat en de druipende kleeren sloegen haar met den fellen wind strak om de beenen en belemmerden haar niet weinig in het loopen. Gedurig moest ze even stilstaan om lucht te scheppen, want storm- en regenvlagen maakte haar het ademen haast onmogelijk.

Daar kliefde weer een felle bliksemstraal het luchtruim, gevolg door een knal als van een kanonschot. En „krak-krak-krak!” ging het naast haar in den hoogen eikeboom en eer zij

wist, wat er gebeurde, kreeg zij een zwaren tak op het lichaam en viel bewusteloos op den weg neer.

En thuis zaten Gerrit en Klaas en Teuntje en Janneman dicht bij elkander gedoken in een hoekje van het vertrek, en stonden duizend angsten uit.

Daar werd de deur eensklaps hard opengestooten, en druipend van het hoofd tot de voeten kwam iemand de kamer binnenvliegen.

„Moetje!... Moetje!” riepen Teuntje en Janneman en ze vlogen hun hoekje uit, den binnenkomende tegemoet. Maar met schrik zagen ze, dat het hun Moetje niet was en ijlings liepen ze weer terug naar het hoekje, bij Gerrit.

Deze was op de been gekomen en keek bij het halfdonker, dat in de kamer heerschte, den onverwachten gast uitvorschend aan. Hij zag weldra, wie het was en zijn gezicht betrok. Doch een *enkel* oogenblik maar. Dadelijk verhelderde weer zijn gelaat en vriendelijk klonk de toon zijner stem, toen hij zeide:

„Zoo, Evert! 't Is goed, dat je bij ons bent ingevlucht. Wat 'n weêr, niet waar?”

„Verschrikkelijk!” antwoordt de aangesprokene. „Je kunt buiten niet uit je oogen zien van den wind en den regen. En dan dat geweldige lichten en die harde onweêrslagen! — Hoor, de grond dreunt ervan! — Zijn je vader en moeder niet in huis?”

„Nee, die zijn naar 't bosch.”

„Dan zul jelui ook wel erg bang geweest zijn. Ik ben het tenminste.”

„Moeder zegt altijd, dat God ons overal kan bewaren, en dat Hij dat doet ook, als we maar niet ondeugend zijn en doen wat kwaad is in Zijn oogen.”

„Ja, dat geloof ik wel; maar ik ben zoo vaak ondeugend.” Gerrit antwoordde daar niet op. Hij wist niet zoo gauw, wat hij erop zeggen moest. Dat Evert ondeugend was, ja, dat wist hij. En dat hij Gerrit heel dikwijls verdriet en leed had gedaan, was ook waar. Omdat zijn vader Harm Evertsen was, de rijke Harm Evertsen, die veel meer dan duizend gulden bezat, zooals Roelof van den bezembinder eens in vertrouwen aan

Gerrit had verteld, daarom meende Evert, dat hij véél meer was dan een ander en dat hij alles mocht doen, wat hem maar in den zin kwam. Hij voerde allerlei katekwaad uit en was altijd haantje-de-voorste. Op de arme dagloonerskinderen zag hij met groote minachting neer. Denk maar niet, dat hij er zich ooit toe verwaardigen zou, om met ze te spelen. Een schamperen lach, een scheldwoord, dat was 't, wat ze van hem konden krijgen. Hoe dikwijls had hij Gerrit niet voor dief geschilden, ofschoon hij er voor zich volstrekt geen kwaad in zag 's zomers in den boomgaard van anderen appelen en peren weg te kapen. Dat had hij méér dan eens gedaan. En hij dorst er zich tegen zijn kameraden op beroemen.

Wel ja! Stelen uit *honger* is schande, dat doen arme-luis-kinderen. Maar stelen uit *brooddronkenheid* en *baldadigheid* staat *ferm*. Zoo meende Evert en zoo meenden ook zijn konniten. Of de Heere God het *ook* zoo meent, is een andere vraag. Daarop zal niemand wel „ja!” durven zeggen.

„Ik ben zoo vaak ondeugend,” had Evert gezegd, geheel onder den indruk van het gevaar, waarin hij nu met het onweêr verkeerde. Zijn geweten begon een woordje mee te spreken en maakte hem ongerust en angstig.

„Ben *jij* niet bang, Gerrit?”

„Bang? — neen, dat juist niet. Wat helpt het ook, of je bang bent? En waarom zou ik meer bang zijn, dan anders? God kan je immers in het onweêr evengoed bewaren, als dat Hij je anders kan laten sterven?”

Evert begreep zoo iets niet recht. Maar wél begon hij te beseffen, dat die Gerrit op 't oogenblik vèr boven hem stond. En hij had altijd gemeend zoo'n bolleboos te zijn. Ja, een bolleboos was hij geweest: in 't kwaaddoen namelijk. Doch zulke bolleboozen zijn, als 't er op aan komt, gewoonlijk niets waard.

„O, hoor eens, wat 'n weêr! 't Wordt hoe langer hoe erger!” riep hij sidderend uit en hield de handen voor de oogen om maar niets van het weerlicht te zien.

„Ik wou, dat ik thuis was, bij Vader en Moeder!” vervolgde hij.

„Daar was je ook al niets veiliger dan hier,” zei Gerrit.

„Maar komaan, wees niet zoo bang! 't Zal wel gauw weer bedaren. En je maakt Teuntje en Janneman benauwd, als je zoo raar doet. Ze weten niet, wat ze der van denken moeten.”

Nauwelijks had Gerrit uitgesproken of op eenmaal scheen het geheele vertrek in vlam te staan en een knetterende donderslag leek aarde en hemel vaneen te scheuren. Een halve minuut lang hoorde men niets in het kleine huisje. De kinderen waren verbijsterd en versuft van schrik. Daar begon Janneman het eerst luidkeels te schreien en Teuntje volgde zijn voorbeeld. Dit riep Gerrit, die wezenloos voor zich uit staarde, weder tot bewustheid en besef van den toestand. Hij ontwaakte eensklaps uit zijn verbijstering en haalde met een zucht zwaar en diep adem, als iemand, die uit een benauwd droom ontwaakt.

Wat was dat? Een verstikkende damp drong hem in de borst. Hij sloeg de oogen in 't rond. Een dichte rook vulde het kleine kamertje en maakte, dat hij bijna de deur niet kon zien. Plotseling schoot hem de gedachte door het hoofd: „het onweër is ingeslagen!” En ... „Janneman! ... Teuntje! ... Klaas!” schreeuwde hij, „kom gauw naar buiten!”

In de haast greep hij in 't wild toe, zonder eigenlijk te zien waarnaar. Maar hij had het geluk dadelijk Janneman te pakken en met den kleine in zijn armen snelde hij naar de deur, rukte ze open en liep voort in den wind en den regen, wel honderd schreden ver. Toen bleef hij staan en keek om zich heen. De frissche waterdruppels werkten kalmeerend. Daar kwamen Klaas en Teuntje schreiend aansukkelen. Gelukkig! ze waren dus alle drie nog in leven. Maar dat is waar ook: waar was Evert? Hij zag hem niet.

„O, Heere, help!” riep hij. 't Huis stond volop in de vlam. Dat had hij nog niet eens gezien. Daardoor was het dus daarbinnen zoo benauwd geweest. En Evert was nog in huis, daar was geen twijfel aan. Misschien had het onweër hem gedood, maar misschien ook was hij bedwelm d geraakt door den rook. Hij moest hem zoeken en hem redden, als 't nog niet te laat was. 't Kostte, wat het wilde, maar hij moest den armen jongen naar buiten zien te krijgen. En zonder aan iets anders te denken, liet hij broertjes en zusje voor 't oogenblik aan hun

lot over en vloog vooruit, de brandende woning binnen. Van het schreeuwen der kinderen hoorde hij niets. Hij was geheel vervuld van de gedachte een menschenleven te kunnen redden.

Bah! wat benauwde walm sloeg hem tegen, zoodra hij den voet op den drempel zette. Hij hield zijn adem in en trachtte tevergeefs met zijn oogen den dikken rook te doorboren. „k Moet maar op den tast te werk gaan,” dacht hij bij zichzelf, „want zien kan ik niks.”

En boven hem loeiden en knetterden en knaptén de vlammen en flikkerde de bliksem en rommelde dreunend de donder, doch hij hoorde het niet.

„O Heere God, sta mij bij, dat ik hem redden mag!” bad hij in zichzelf en voorover gebukt liep hij zoekend rond, met de handen tastend over den vloer.

„é—hè!” hij kon het niet langer volhouden. In woeste vaart vloog hij de deur weer uit. Met volle teugen ademde hij gedurende eenige sekonden de frissche buitenlucht in. Klaas, Teuntje en Janneman, die huilend en jammerend achter den stam van een appelboom waren weggescholen en doornat en bibberend stijf tegen elkander zaten, begonnen op het zien van hun broer nog wel ééns zoo hard te schreeuwen.

„Stil maar! — Ik kom dadelijk bij je!” riep Gerrit hun toe en weg was hij weer, verdwenen in den rook.

„Ik ben zoeven dien kant langs geweest en ook door 't midden van de kamer. Ik zal nu den anderen muur langs gaan,” dacht hij.

Hij kwam in den hoek, opzij van den vuurhaard.

„Daar heb ik hem!” klonk het op halfgesmoorden toon van zijn lippen.

Hij voelde een been en in het volgende oogenblik had hij Evert bij de armen vast en sleepte hem zoo over den vloer heen naar buiten, want dragen kon hij hem niet. Evert was al elf jaar en nogal zwaar voor zijn leeftijd, terwijl Gerrit een licht kereltje was van pas negen jaar oud.

„Gauw, jongen, gauw!” hoorde hij zich toeroepen en „roetsch!” daar schoot het strooien dak, dat al voor meer dan de helft door de vlammen was verteerd, naar beneden, vlak achter hem

neer. Was hij vijf sekonden later gekomen, dan was de ingang van de deur door het brandende stroodak versperd geweest en had hij ellendig in den rook en de vlammen moeten omkomen.

„O, God, wees gedankt!” bracht hij stamelend nog uit; toen werd het hem donker voor de oogen, hij wankelde, schoot voorover en viel naast het lichaam van Evert, dat roerloos uitgestrekt lag, neer.

„Die jongen!” zeiden een paar buurmensen, die bij het zien van den brand waren komen aanloopen. „Hij heeft zich kranig gehouden! Wie zou dat achter hem gezocht hebben! Hij loopt er altijd zoo stil en droomerig heen.”

„En wat 'n geluk, dat hij *net* buiten was, toen 't dak naar beneden kwam! Daar kun je de bewarende hand Gods in zien.”

„Zeg dat wel. Maar laten we onzen tijd niet staan te verbabbelen! Haal een emmer water uit den put. We moeten zien, dat we ze weer bijkrijgen. Ik zal hun de kleeren even wat los maken. Dat is altijd goed.”

De arme menschen deden hun best, zooveel zij konden en het gelukte hun ook vrij spoedig om bij Gerrit de sluimerende levensgeesten weer op te wekken. Een kwartiertje later was hij weer klaar.

Maar met Evert ging dit zoo gemakkelijk niet. Wat zij ook beproefden, 't scheen al verloren moeite. Hij bleef gevoelloos en bewegingloos.

„'k Geloof vast, dat hij dood is, de arme jongen,” zei de een.

„Ja, ik vrees er voor,” sprak de ander. „Gerrit,” ging hij voort: „is hij van den bliksem getroffen, of door 'n andere oorzaak in dezen toestand geraakt?”

„Ja, dat kan ik niet zeggen. Nadat het onweer bij ons was ingeslagen, ben ik met Teuntje, Janneman en Klaas, zoogaauw als ik kon, naar buiten geloopen en toen eerst miste ik Evert. Maar wat hem eigenlijk overkomen is, kan ik niet zeggen.”

„'t Beste zal wel zijn, menschen, dat we hem daar in 't schuurtje dragen en dat onderwijl een van ons zoo spoedig mogelijk naar zijn huis loopt, om zijn vader te halen.”

Voorzichtig namen zij den bewusteloze op en legden hem in 't schuurtje op een paar bossen stroo neer. Een twintig

minuten later kwam de oude Harm Evertsen met den wagen aanhollen.

„Waar is m'n jongen?” riep hij met onstuimige haast.

„O, hij is dood!... hij is dood!... Evertman! Evertman!” kermde hij, terwijl hij naast zijn zoon neerknielde. Maar geen spier vertrok in het marmerbleeke gelaat van den knaap.

„Vooruit, Evertsen! hier moet je niet blijven. We zullen hem op den wagen beuren en dan rij je, zoo snel als je kunt, naar den dokter. Alle hoop is nog niet vervlogen.”

„Dat geve God!” sprak Harm Evertsen met een diepen zucht en hij lei de zweep over het paard en voort vloog het dier, met de vier pooten tegelijk van den grond. Ratelend rolde de wagen heen; de modder spatte links en rechts met zwarte stralen van de wielen.

„Ik weet niet, of hij hem wel weer gezond zal zien,” sprak een van degenen, die hadden staan toekijken. „Ik voor mij geloof, dat hij gestorven is.”

„Och, dat weet je nog niet! Zoo'n flauwte kan soms urenlang aanhouden. En 't zou...”

Verder kwam de spreker niet, want achter zich hoorde hij opeens den verschrikten uitroep: „Och, menschen! kijk daar eens! Zijn der nog meer ongelukken gebeurd?”

Omziende, kwam een drietal mannen met een kruiwagen aanrijden, waarop een vrouw scheen te liggen. Twee gingen aan weerskanten, om het lichaam, dat in halfliggende houding tegen het hek van den kruiwagen leunde, rechtop te houden.

Allen keken in angstige spanning naar het drietal, dat langzaam met zijn zonderlinge vracht nader kwam.

Kijk eens! 't is de vrouw van Hendriks! Wat zou haar overkomen zijn?” hoorde men weldra roepen.

„Nou, 't is zeker lang niet goed met haar. Dat is vast. En dan der heele boeltje verbrand! — 't Is om der niet weer van op te komen. Wat zeg jij, buurvrouw?”

„Praat er niet van, m'n goeie mensch! Je zoudt er door naar 't kerkhof raken. Maar — God geeft kracht naar kruis, dat staat vast als een rots voor die in Hem gelooven, en dat doet vrouw Hendriks.”

„Wat scheelt 'er? wat scheelt 'er?,” riepen verschillende stemmen tegelijk, en in een oogenblik was de kruiwagen door een stuk of tien menschen omringd, die met ongeveer medelijden op de roerlooze trekken van vrouw Hendriks staarden, terwijl zij het verhaal aanhoorden van een der mannen, die vertelde, hoe hij haar met een gebroken been op den weg had gevonden, kermende van pijn en jammerende over haar kinderen. Zij had hem verhaald, hoe een zware tak door den bliksem van den eik naast haar afgeslagen, en tegen haar been was geslingerd, waardoor dit lichaamsdeel even onder de knie gebroken was. Door schrik en pijn was ze in zwijm gevallen; — hoelang, dat wist ze niet. Ze had een paar minuten haar bewustzijn terug, toen de man bij haar kwam.

Deze was dadelijk op een draf naar de dichtstbijzijnde woning geloopt, om hulp te halen. En men had geoordeeld, dat het beste was, haar zoo spoedig mogelijk thuis te brengen, opdat er om den dokter gezonden kon worden. Dus hadden ze haar voorzichtig op den kruiwagen geholpen en alles was tamelijk goed gegaan, tot ze bij een draai van den weg opeens het brandende huis van Hendriks vóór zich hadden gezien.

Doodelijk verschrikt hadden alle drie eensklaps uitgeroepen: „Vrouw Hendriks! Vrouw Hendriks! je huis staat in lichtelaaie vlam!” (1)

Dat was heel verkeerd van ons,” vervolgde de man, „maar de ontsteltenis had ons die woorden doen uiten, eer we 't zelf wisten.”

Met een wilden schreeuw vloog vrouw Hendriks overeind. „M'n kinderen! m'n kinderen! O God! m'n arme kinderen!” gilde zij en in vertwijfeling liet zij zich, vóór wij het beletten konden of erop bedacht waren, van den kruiwagen glijden. Ze deed nog 'n vergeefsche poging om van den grond op te staan en zonk toen met 'n akeligen schreeuw bewusteloos

---

(1) Ik schrijf lichtelaaie vlam, omdat het spraakgebruik zoo is, ofschoon de schoolmeesters zeggen, dat dit »fout” is.

ineen. 't Is *onze* schuld!" klaagde de man, „doch wie zou *niet* zoo gedaan hebben?"

„Heb daarover maar geen zelfverwijt. Tegen zoo iets kan niemand op z'n hoede zijn!" riepen de omstanders.

„Breng het arme mensch zoo gauw als je kunt bij ons aan huis!" sprak er een. „Probeer of je haar niet bij kunt krijgen. Ik zal, zoo hard als ik loopen kan, naar 't dorp gaan om den dokter. 't Is te hopen, dat hij met Evert van Harm Evertsen 't gewonnen heeft. Anders kan hij nog niet eens dadelijk komen."

„Waar zijn de kinderen gebleven?"

„Die heeft Geertje van Dirk Volker mee naar huis genomen. 't Is gelukkig, dat de arme schapen der moeder zoo niet gezien hebben."

„Zeg dat wel. Maar Hendriks zelf, waar is die?"

„Naar 't bosch."

„Nou, die zal ook schrikken, als hij van avond naar huis wil gaan en hij ziet, wat er gebeurd is."

„Ja, maar der moet 'n boodschap naar hem toe. We kunnen hem toch maar niet zoo van alles onkundig laten! En vooral niet, nu 't er met z'n vrouw zoo treurig uitziet. Er moet iemand naar hem toegezonden worden, die hem langzaam en voorzichtig aan met z'n ongeluk bekend maakt."

„Zie, dat is verstandig gesproken. Daar had ik niet eens om gedacht. Och ja, 'n mensch zou z'n gedachten kwijt raken door al het gedoe."

Twee dagen later zat Hendriks tegen den avond met een versuft gezicht naast de groote, houten kribbe, waarin men zijn vrouw, nadat haar been gezet was, had neergelegd, voor zich op den grond te staren.

„Ik weet niet, vrouw! wat er van ons worden moet. Nu de huisbaas onze woning niet weer wil laten opbouwen, zie ik geen kans om ergens onder dak te komen. De woningen zijn hier zoo schaarsch."

„Ja, 't ziet er donker voor ons uit. Maar de Heere God, Die in het ongeluk toch ook nog zoo duidelijk met ons heeft willen zijn, en mij en onze kinderen heeft gespaard, zal zeker ook verder met mededoogen op ons willen neerzien en ons nog boven bidden en denken een woning geven.”

„Die gedachte aan Zijn goedheid maakt, dat ik nog niet heelemaal wanhopig word. Als ik eraan denk, dat wij en onze kinderen alvast voor 'n paar dagen hier bij deze goeie menschen 'n onderkomen hebben gevonden, dan vertrouw ik, dat er ook wel verder hulp en uitredding van Hem zal komen. Maar niettemin zitten wij op het oogenblik er leelijk voor te kijken. Langer dan drie, vier dagen kunnen wij hier niet blijven. Je ziet, hoe de menschen zich om ons behelpen moeten. Dat kan op den duur niet zoo.”

„Neen, man, dat zie ik ook wel. Maar zou de huisbaas er in 't geheel niet toe te bewegen zijn, om het afgebrande huis weer op te bouwen?”

„Neen, reken daar volstrekt niet op. Z'n oudste dochter, die voor drie weken met Hannes Vlakke is getrouwd, moet 'n boerderij hebben. En als hij nu het stuk land, dat wij bij ons huisje hadden, bij den akker, die dernaast ligt, voegt, dan kan hij daarop 'n flink boerenhuis laten zetten.”

En als hij dat doet, dan kun je dat den man niet kwalijk nemen. 't Hemd is altijd nader dan de rok.”

„Ja, dat is zoo. Maar dan zal der voor ons niks anders op zitten, dan dat wij in die hut gaan van de diakonie, die van verleden najaar af heeft leëgestaan.”

„Dat nooit! — Tenminste niet, zoolang God mij gezond laat. Zoolang ik kracht genoeg in m'n handen en armen hou om ze flink te gebruiken, zoolang blijft Jan Hendriks buiten de armenhut.”

„Ja, dat is nou allemaal goed en wel, man! maar als der nu niks anders te krijgen is? — We kunnen toch maar zoo niet onder den blooten hemel huizen!”

„Neen, — maar dan vraag ik nog liever van de gemeente 'n stuk heideveld op erfpacht en bouw daarop zelf 'n hut van mos en plaggen.”

De deur ging open. „Goeien avond, samen!” klonk het en Harm Evertsen, de vader van den jongen, dien Gerrit met levensgevaar uit den brand had gered, kwam het vertrek binnen.

„Wel, Hendriks! hoe is 't met de vrouw?” vroeg hij, nadat zijn groet beantwoord was.

„Dat gaat, God zij gedankt! tot nu toe heel goed. Van den schrik is ze weer heelemaal bekomen en het been doet haar nog wel zeer, maar 't is gezet en zal nu, hopen we, langzaamaan wel weer genezen.”

„Komaan, dat doet me plezier.”

„Maar, Evertsen!” vroeg vrouw Hendriks, „hoe gaat het met je zoon? Ik heb gehoord, dat hij aan den eenen kant verlamd was.”

„Niks van aan, hoor! Je zoudt zeggen, hoe komen de menschen aan die praatjes! In het begin deed z'n linkerbeen hem pijn, denkkelijk, doordat hij in z'n val op 'n stoel ofiets anders was terecht gekomen. Hijzelf kon der zich niks van herinneren. Maar nu voelt hij der niks meer van, zegt hij. En voor 't overige is hij naar omstandigheden redelijk wel. In het eerst had hij nogal erge koortsen, maar die zijn mooi aan 't afnemen. Strakjes is de dokter der nog geweest en die zei, dat hij over 'n dag of wat wel weer de oude zou zijn.”

„Gelukkig! — 't Zou 'n heele slag voor je geweest zijn, als je hem had moeten verliezen. Hij is immers je eenig kind?”

„Nee, ik heb ook nog 'n meisje, dat 'n paar jaar jonger is dan Evert. Maar och, 'k geloof, dat het verlies al even groot is, onverschillig of iemand veel of weinig kinderen heeft. 't Had anders weinig gescheeld, of we waren onzen jongen kwijt geweest. De dokter heeft wat 'n moeite moeten doen, om hem weer bij te maken. En hij zei dan ook, dat 't gauw met hem gedaan zou geweest zijn. Maar gelukkig is hij der nu, menschelijkerwijs gesproken, doorheen en dat wij hem hebben mogen houden, daarvoor zijn wij, naast God, aan je jongen dank schuldig. Had *die* niet zoo moedig gehandeld, dan lag ons kind nu onder het smeulende puin.”

„'t Is waar, Harm Evertsen, onze Gerrit heeft je jongen gered. Maar wat steekt daar nu voor bijzondere verdienste in? Heeft onze jongen daarmee méér gedaan dan hij *moest*?”

„Och nee! dat is zoo. Maar niettemin blijft het heel prijzenswaardig, dat 'n kind, zooals je Gerrit nog is, in weerwil van 't gevaar, dat hemzelf dreigde, zoo trouw z'n plicht heeft gedaan. En dat nog wel tegenover iemand, die hem vaak hartzeer en verdriet had aangedaan.”

„Hartzeer en verdriet — hoezoo?”

„Wel, heeft Gerrit jelui dan nooit verteld, dat de anderen hem vaak plaagden en nitscholden, omdat hij ééns de boterham van 'n ander had opgegeten?”

„We hebben hem der nooit iets van hooren zeggen.”

„Nu, ik weet stellig, dat het dikwijls gebeurd is en dat onze Evert onder de plagers een van de ergsten was. Hij heeft het ons nu op z'n ziekbed zelf verteld. En tot onze groote vreugde scheen hij der diep berouw over te gevoelen en heeft hij ons met tranen in de oogen beloofd, het nooit weer te doen. En hij heeft mij gevraagd om toch eens hier heen te gaan en Gerrit op te halen. Dan wou hij hem vergeving vragen en hem danken voor z'n moedige redding. Ja, m'n goeie menschen! je zoontje heeft zich *bijzonder* flink gehouden. Duizenden volwassenen mogen der 'n voorbeeld aan nemen. Ik vat er m'n pet voor af.”

„Kom, kom! 't heeft zooveel niet te beteekenen. We zijn blij, dat Gerrit gedaan heeft, wat we hem altijd hebben voorgehouden, maar . . .”

„Maar *ik* zeg, dat het wel dogelijk *veel* te beteekenen heeft! En ik wil laten zien, dat ik meen, wat ik zeg, en dat ik *nooit* ophouden zal der dankbaar voor te zijn. Jelui kunt hier zeker moeielijk eenige weken blijven?”

„Nee, dat gaat niet. Langer dan deze week kan het niet.”

„Weet je, wat je dan doet? Aan ons huis is 'n flinke, ruime kamer, die we 's zomers wel bewonen, maar die we ook gemakkelijk ontruimen kunnen. Je zoudt ons 'n groot genoegen doen, als je morgen dadelijk naar ons toe kwam. Ik zal met den wagen komen om de vrouw en de kinderen af te halen. Wanneer we haar voorzichtig met krib en al op den wagen tillen, zal dit aan der been geen kwaad doen, zou 't wel?”

„Dat denk ik niet. Maar dat is al te veel. Hoe zullen we 't je ooit vergelden kunnen, arme tobbers, die we zijn!”

„Vergelden? — Praat toch niet van vergelden. Aan *ons* is de beurt om je zoon, om jelui allen de groote weldaad te vergelden, die wij ondervonden hebben door de redding van Evert.”

„Stil nou maar, — genoeg dervan! Kom morgenochtend maar.

We nemen je voorslag dankbaar aan, want om je de waarheid te zeggen: we zaten leelijk in verlegenheid. We wisten volstrekt niet, waar we 'n woning zouden kunnen krijgen. Nu zijn we, tenminste voorloopig, gered.

„Ga je naar 't dorp terug, Evertsen? Dan loop ik, als je 't goedvindt, even met je mee, om den dokter te vragen, of het ook kwaad kan met m'n vrouws been, als we der vervoeren,” zei Hendriks.

„Ja, doe dat. Dat is altijd sekuur. Want als der ongemak van kwam, zou je der je leven lang zelfverwijt van hebben.”

„Juist, daarom! Wij, menschen, weten van die dingen zoo bitter weinig af.”

Den volgenden morgen kwam Evertsen met z'n wagen de kinderen van Hendriks halen. De vrouw werd op raad van den dokter met de kribbe op 'n draagbaar geplaatst, en zoo naar 't dorp vervoerd. Zij kwam nu zonder schokken of stooten bij Evertsen aan, wat niet het geval zou zijn geweest, wanneer zij over den hobbeligen, ongelijken zandweg met den wagen was weggebracht.

Harm Evertsen, zijn vrouw en kinderen deden al, wat in hun vermogen was, om het zoo zwaar beproefde gezin op te beuren en van het noodige te voorzien. Vooral Evert, die spoedig weer geheel klaar was, wist telkens iets te bedenken, waarmee men de nieuwe bewoners blij zou kunnen maken.

„We worden der gerust verlegen mee,” zei vrouw Hendriks op 'n zondagmiddag tegen haar buurvrouw, die haar een panetje met heerlijke soep had gebracht. „Jelui maakt het wezenlijk te erg. Nooit, neen nooit, kunnen we jelui dankbaar genoeg zijn.”

„Praat er niet van!” sprak vrouw Evertsen. „Eet de soep maar lekker op en zorg maar, dat je gauw weer gezond en sterk wordt.” En weg was ze, de deur uit.

Den volgenden avond kwam Harm Evertsen zelf de kamer binnen, „om 's een nurtjen te praten,” zooals hij zei.

„Nou, da's goed,” sprak Hendriks, die een halfuur geleden nit het bosch was gekomen met Gerrit, die hem nu met „boeken” moest helpen, in plaats van zijn vrouw. „Kom hier maar bij me in den hoek zitten. Ik moet het vuur wat opstoken voor de pap.”

Everts zette zich tegenover hem bij de vuurplaat en begon met te vragen, waar Hendriks later dacht te gaan wonen.

„Ja, wat zal ik je daarop antwoorden,” zei deze. „Dat weten we zelf niet. Daar is nergens gelegenheid, voor zooveel ik weet. We hebben der ons al wat ongerust over gemaakt.”

„Ik weet hier in den omtrek ook geen enkel huisje, zelfs geen kamer, die leeg staat. Maar daarom hoef jelui je nog niet zoo ongerust te maken. Ik geloof, dat ik der wat op gevonden heb.”

„Ja??” — En Hendriks zoowel als z'n vrouw zagen Evertsen verwonderd en half ongeloofig aan.

„Ja, tenminste als het jelui aanstaat. M'n vrouw en ik hadden samen zoo'n soort plannetje gemaakt, want wij hebben der ook dikwijls over gedacht in de laatste dagen. Je kunt hier bij ons nog wel eenigen tijd blijven, maar op den duur zou dat toch niet gaan. Vooral in je eigen belang niet. Je hebt hier geen stukje grond om te bebouwen en daar kan 'n daghuurder niet buiten. Die moet zooveel aardappels en rogge kunnen verbouwen, dat hij voor z'n eigen gebruik genoeg heeft. Want van het dagloon kan dat allemaal niet betaald worden. Daar komt nog zooveel anders kijken.”

„Zoo is het krek, baas Evertsen!”

„Ja, en daarom kwam ik je 'n voorstel doen. Je weet, dat ik aan den anderen kant van 't dorp, in 't „Groote Broek”¹⁾ 'n heele lap heigrond heb liggen, waarop, bij goeie bebouwing en bemesting, best wat zou groeien. Als ik daarop nu eens 'n huisje voor je liet zetten en ik schoot je 'n honderdvijftig of

1) Een »broek” is een laagliggend stuk heideveld.

tweehonderd gulden voor om daarvoor 'n melkkoetje en het noodzakelijkste huisraad en landbouwgereedschap te koopen, wat zou je dan zeggen?"

„Wel, ik zou dan zeggen, dat God het je in het hart gegeven had en dat het dan al weer bewezen was, dat Hij voor de Zijnen zorgt,” sprak Hendriks, en zijn stem beefde van blijde ontroering.

„En jij, vrouwtje! wat zeg jij der van?” vroeg Evertsen.

„Ik hou mij bij de woorden van m'n man!” antwoordde vrouw Hendriks. „O, Evertsen, wat maak je ons gelukkig!” Tranen van blijdschap welden er in haar oogen op.

„Ja, maar...” begon Hendriks, na eenige oogenblikken te hebben nagedacht: „Komen we zodoende niet op te zware lasten? Want, hoe dankbaar ik ook ben voor je aanbod, Evertsen, ik zou niet graag willen, dat ik m'n verplichtingen niet na kon komen. Ik wil graag als 'n eerlijk man door de wereld.”

„Daarvoor ken ik je, Hendriks. En als dat niet zoo was, dan zou ik het je ook niet hebben voorgeslagen. Maar kijk eens! Alles te zamen, huis, grond, enz. reken ik op duizend gulden. Dat is niet te veel, en ook niet te weinig. Als ik nu drie en een half percent van m'n geld trek, dan wordt dat voor jelui vijfendertig gulden huur in 't jaar. Me dunkt, dat je dan niet te duur zult wonen. En het eerste jaar behoef je niemendal op te brengen. Neem je 't aan?”

„Graag!” sprak Hendriks. „En m'n vrouw zal der nu ook wel niet op tegen hebben, denk ik.”

„Volstrekt niet, man! Als God ons en onze kinderen gezond laat, geloof ik, dat we 't beter zullen krijgen, dan we 't gehad hebben.”

„Dat hoop ik!” riep Evertsen en hij wreef zich vergenoegd in de handen, gelukkig door het bewustzijn, dat hij in de harten der arme wroeters weer 'n straal van het morgenrood der hoop had doen gloren.

Nog dienzelfden zomer werd er met den bouw van het huisje begonnen en toen October in 't land kwam, betrok Hendriks met zijn gezin de nieuwe woning. En de Heere zegende den

arbeid hunner handen. Het dorre heideveld werd vlijtig ontgonnen en bracht bij zorgvuldige behandeling en bemesting vruchten op — vijftig, ja honderdvoud.

Het was een zeer strenge winter. Zes weken had het al gevoren en nog altijd hield de noordoostenwind niet op met blazen en wees de thermometer elken morgen zestien, achttien graden vorst aan. Een dikke sneeuwlaag bedekte den harden grond, waar deze niet door den vaak hevigen wind was schoon-geveegd. Doodsch en verlaten, lagen akkers en weiden rustig onder het kille lijkkleed ingeslapen. Geen arbeider zag men op de velden en langs de wegen verbrak slechts nu en dan de knerpende en krakende stap van een eenzamen voetganger over de bevroren sneeuw de luisterende stilte. Maar soms verhief zich de stormwind en stooft gierend en huilend langs de besneeuwde heuveltoppen en over de vlakke landen en ruischte klagend en steunend door de zware, dichte kruinen der hooge pijnboomen, wier geschubde vruchtkegels hij naar beneden smeedt, waar ze onhoorbaar haast in de sneeuw neerploften en er geheel of gedeeltelijk in wegzonken.

Kraaien en raven vlogen krassend rond en zochten tevergeefs naar voedsel. De menschen, die het gekras hoorden huiverden en 't werd hun wee om 't hart, want zij hoorden er den kreet des hongers in. Sommigen wierpen iets buiten neer, overgebleven aardappelen en korstjes brood, om de hongerijsers voor verhongeren te bewaren en menig gevoelig menschen- en kinderhart deed in 't oog een traan van weedom opwellen om de ellende der arme dieren.

't Was middernacht. Buiten raasde en bulderde de noordenwind en voerde massa's donkere wolken aan, beladen met fijne, korrelige jachtsneeuw, die, in dichte vlagen voortgezweept, wielend en warrelend naar beneden kwam. En snerpand striemde de ijzige wind het gezicht van Gerrit Hendriks, die langzaam en met moeite zich er tegen in werkte.

Vaak struikelde hij half, wanneer hij opzij van den weg of in het wagenspoor terecht kwam, want de sneeuw had alle oneffenheden weggemaakt en het zou zelfs op klaarlichten dag hoogst moeilijk, zoo niet onmogelijk geweest zijn te zien, waar het voetpad eigenlijk was, laat staan dan in den donkeren nacht.

Hij was heel wat veranderd, sinds we hem voor 't laatst zagen, toen hij als knaap van acht jaar zijn leven waagde om dat van een zijner plaaggeesten te redden. Hij was nu een man van bij de veertig, dus in de kracht van het leven. Zware arbeid had zijn hoofd wel is waar gebogen en zijn rug reeds gekromd, maar als het op werken aankwam, mochten ze komen. Gerrit Hendriks zou hettegen den beste niet afgelegd hebben. Wanneer er wat te arbeiden en te verdienen viel, was hij er bij als de kippen. En ieder, die een daglooner noodig had, liep het eerst naar Gerrit Hendriks. Hij was in den geheelen omtrek bekend als de ijverigste, trouwste en eerlijkste werkmán, die ergens te vinden was. Doch ondanks al zijn ijver en trouw en eerlijkheid moest hij al zijn best doen, om voor zijn gezin het dagelijksch brood te verdienen. Want daar waren verscheiden monden, die om brood vroegen. Vijftien jaar geleden, na den dood van zijn vader, was hij getrouwd en had met zijn jonge vrouw, die gezond en sterk en arbeidzaam was, maar al evenmin geld en goed bezat als haar man, het huisje zijns vaders betrokken. Zijn oude moeder bleef bij hen wonen en woonde er op den dag, waarvan we nu spreken, nóg. De goede vrouw werd oud, heel oud. Verleden najaar had ze haar twee-en-zeventigsten verjaardag gevierd.

Werken ging niet meer en Gerrit zou het ook niet gewild hebben.

Als de oude soms klaagde, dat ze zoo heelemaal niets meer uitvoeren kon, en dat ze haar zoon en schoondochter maar tot last was, dan sprak Gerrit: „Hou je daarover asjeblieft stil, Moeder! Hebben wij *ooit* laten blijken, dat je ons tot last was?”

Nee, jongen! dat niet; maar . . .”

„Nu, zeg zoo iets dan nooit weer, Moeder! Je doet er mij verdriet mee, en m'n vrouw stellig ook. Hoeveel jaren heb je niet met mij en mijn broertjes en zusje moeten tobben, eer wij

zoover waren, dat we ons zelf 'n beetje konden redden? — En daarom zal ik nu met plezier voor je werken en je 'n rustigen. ouden dag bezorgen. Dat is niet meer dan m'n dure plicht."

„Ik weet het, Gerrit! dat ik je niet te véél ben. Vergeef me, dat ik je leed gedaan heb. Ik word oud en oude menschen praten soms maar zoo wat ginds-heen. Ik zal zorgen, dat het niet weer gebeurt."

Och ja, ze meende het eigenlijk niet, het oudje. Ze wist heel goed, dat haar kinderen met alle liefde haar verzorgden. Ze had volstrekt geen reden tot klagen, allen hielden veel van haar, de kleinkinderen ook. 't Was een lust het te zien, hoe het heele troepje, een zestal, soms om haar heen zat en luisterde, met open monden, als Grootmoe vertelde van den tijd, toen *zij* ook zoo'n kleine wildzang was. Dan kwam er aan 't vragen geen einde. Maar eindelijk riep moeder: „Kom, kinderen! daar slaat het al acht uur. 't Is tijd om naar bed te gaan. Jelui maakt het grootmoe veel te druk."

„Och, nog twee minuutjes, Moeder! Grootmoe moet eerst nog even vertellen, wat er gebeurde, toen zij eens stil uit school gebleven was!"

En Grootmoe vertelde nog gauw voor de honderd-en-zooveelste maal de bekende historie. De zomerzon neigde ter kimme en wierp haar laatste stralen door het raam, dat op 't westen nitzag en vlocht een krans van goud om het blond op de hoofdjes der kinderen en verguldde voor een wijl het glinsterend zilver langs de slapen der beminlijke grijze.

Maar we zouden zodoende Gerrit Hendriks heelemaal uit het oog verliezen, „Wat deed hij midden in den nacht en met zulk weêr buiten?" hebt ge straks misschien al gedacht. Luister, ik zal het je vertellen.

Gerrit Hendriks was op weg naar huis. Hij kwam van zijn broer Jan, je weet wel, de kleine Janneman van vroeger. Maar 't was nu ook al een man van in de dertig. En hij was ook al eenige jaren getrouwd en had een drietal kinderen. Hij woonde een halfuurtje van Gerrit af en deze kwam juist bij hem vandaan.

In de week kwamen de broêrs zelden bij elkaar. Ieder van

hen was dan te druk met zijn werk. Doch 's zaterdags avonds en ook 's zondags bezochten zij mekaar gedurig. Maar nu was het geen zaterdag- en ook geen zondagavond. En nu was Gerrit ook niet naar zijn broër gegaan met het oogmerk om eens 'n paar uurtjes met hem te praten. Volstrekt niet. — Jan was ziek, ernstig ziek. Zóó ziek, dat er geregeld bij hem gewaakt moest worden. En dat had Gerrit gedurende den voornacht gedaan. Om twaalf uur was er een buurman gekomen om het van hem over te nemen, en daar zijn broër nogal tamelijk rustig was en iets beter scheen te zijn, was hij naar huis gegaan.

Morgenochtend om vijf uur moest hij bij boer Wijnands wezen om te dorschen en daarom was het goed, dat hij eerst een uur of drie ging slapen.

„Wel, foei! wat 'n weêr!” dacht hij onder 't voortsukkelen. „'k Wou, dat 'k maar thuis was. O, 't schiet al op,” zei hij 'n paar minuten later. „Ginds zie ik het huis van Berend Karsten. Over 'n kwartier kan 'k toch wel thuis wezen.”

Hij moest dicht langs Karstens boerderij voorbij. Juist, toen hij er nagenoeg tegenover was, schrok hij half en bleef even stilstaan.

„He,” dacht hij, „'t was net of ik daar iemand hoorde hakken. Doch ik zal 't mij wel verbeeld hebben. Wie zou der in 't holle van den nacht nog aan 't houtkloven zijn?”

Hij liep weer eenige passen voort. Opnieuw stond hij stil.

Dof dreunden eenige slagen, alsof iemand met een bijl in den bevroren grond hakte.

„Nu is 't toch geen verbeelding,” dacht Hendriks. „Hoor, 't is ginds achter de hooibergen. Wat mag dat zijn?”

In 't eerste oogenblik dacht hij aan spoken, want het geloof daaraan zit er bij de eenvoudige bevolking onzer zandstreken zóó vast ingeworteld, dat het zelfs bij ware christenen nog hier en daar door de reten komt kijken. Hendriks was voor zijn doen niet bijgeloovig, maar toch week hem op 't eerste oogenblik alle bloed uit zijn gelaat, en vroeg hij zichzelf af: „Zou ik gaan zien of niet?”

Hij hoorde voor 't oogenblik niets meer en of 't hierdoor was, of doordat hij zich schaamde over zijn vrees, zou ik

niet kunnen zeggen, maar . . . . . hij trok de stoute schoenen aan en liep, opmerkzaam rondkijkend, in de richting vanwaar het geluid gekomen was. Behoedzaam ging hij een der twee hooibergen langs en loerde om den hoek. Hij hoorde of zag niets. Doch ja . . . ginds, op een twintig schreden van hem af, rees een zwarte gedaante uit den witbesneewden grond. In het eerste oogenblik voelde hij de vrees van zooveen weer terugkomen. Doch een *oogenblik* slechts!

„Dat is 'n dief!” dacht hij. „Berend Karsten heeft daar z'n aardappelkuilen. Daar is der een aan 't aardappels stelen.”

Zonder zich een seconde langer te bedenken, liep hij op een draf naar de plek, waar hij den dief in voorover gebukte houding bezig zag, de aardappels uit een der kuilen te rapen. De wind was hem gunstig, en vóór de persoon, die zich zoo het eigendom van anderen toeëigende, iets vernomen had, stond Hendriks achter hem en riep: „Hei, hei! wat doe je daar?”

De dief gaf een schreeuw van schrik en bleef als versteend op zijn knieën bij den opengebroken kuil liggen, met beide handen vol aardappels en keek Gerrit met ontstelde oogen aan.

Maar, Steven! ben *jij* dat? — Man, hoe kom je der toe?” En Hendriks staat haast nog meer verslagen, dan degeen, dien hij Steven heeft genoemd.

„Hoe ik der toe gekomen ben? — Nou, dat is me ook 'n vraag! Hoe kwam jij der toe, Gerrit Hendriks! om het brood van 'n ander te stelen? Maar daaraan denk je zeker niet meer, wel? Je hoeft het tegenwoordig niet meer te doen, hé? En dan wordt zoo iets gauw vergeten.”

„Dat kan zijn, Steven Fransen! maar *ik* ben het nog niet vergeten. En ik zie wel, dat er altijd nog menschen zijn, die zoo vriendelijk willen wezen, mijn zwak geheugen — indien ik 't had — 'n beetje te hulp te komen.”

Tegen zijn wil wordt Hendriks bitter. Die herinnering aan een misstap zijner jeugd stak hem als een doorn in de ziel. Doch dadelijk liet hij er heel wat kalmer op volgen:

„Maar, Steven! de kleine jongen van zes jaar, die nog het rechte besef niet had van wat hij deed, en de man van veertig, staan toch niet gelijk, wel?”

„Gelijk of niet gelijk, dat kan me ook geen zier schelen. Loop gauw heen en roep Karsten en z'n volk of ga naar den diender en klaag me aan. 't Kan me niks schelen! Ik ben *toch* 'n verloren man!”

„Wat verloren is, kan weer terecht komen. — Doch we staan hier vlak in den barren wind, laten we even daar achter die hooiberg gaan staan.”

„Waarvoor zou 't dienen? *Ik* ga naar huis, Gerrit Hendriks! Wat *jij* wilt doen, is me onverschillig. Maar dat *jij* me nu juist moest snappen, dat hindert me geweldig.”

„Kom, loop dan even mee daar in de luwte en vertel me eens, waarom je dat zoo *bizonder* hindert. Of *ik* het weet, of een ander, zal toch wel zoowat gelijk staan.”

„Nee, zeker niet! Dat is me *lang* niet hetzelfde. Was ik niet altijd één dergenen, die je voor dief scholden?”

„Dat is lang vergeven en vergeten, Steven!” sprak Gerrit, die inwendig van blijde hoop vervuld werd, nu hij hoorde, hoe het geweten van de man, die daar tegenover hem stond, sprak, en dat het hem van zijn schuld overtuigde.

„Weet je, wat we doen moesten? Laten we allebei naar m'n huis gaan. We halen ons hier nog de koorts op 't lijf.”

„*Ik* met je naar je huis gaan? Dat kun je begrijpen! Vertel jij maar aan je vrouw en aan al, wie het hooren wil, dat je mij vannacht hier gevonden hebt, bezig aardappels te stelen. Maar om *zelf* daarvan de boodschapper te wezen, nee, man! daar bedank ik voor. Zou ik tegen je vrouw zeggen: „daar kom ik aan! Ik was net doende om de aardappels bij Karsten uit den kuil te halen, toen je man me overliep?”

„Wie zegt, dat je *dat* zoudt moeten doen? Dat is de bedoeling niet. Ik wou je meenemen om 'n kopje koffie en 'n boterham bij ons te eten en op ons gemak te overleggen, hoe we mekaar het best zouden kunnen helpen. Ik moet de volgende week iemand hebben, die me 'n week of drie aan 'n karweitje kan helpen. Zou *jij* dat niet willen?”

„Wat? . . . Je zoudt *mij*, den aardappeldief, den man, die je zoolang met verachting en smaad heeft behandeld, bij je in 't

werk willen nemen? — Je neemt 'n loopje met me! o, Hendriks, doe dat toch niet! Ik ben zoo ongelukkig!”

„Dat heb ik al lang begrepen, Steven Fransen! En dat moet *anders* worden. En met Gods hulp *zal* het anders worden ook! Geef mij de hand en belooft me, dat je morgenochtend tegen elf uur bij me aan huis zult komen. Laat aan m'n vrouw niet merken, dat ik je vannacht heb ontmoet. Als je het wilt, zal niemand ooit van dit geval hooren. Bid God om vergeving en wees Hem der levenslang dankbaar voor, dat Hij je nog juist bijtijds van het pad der misdaad heeft willen terughouden. Belooft je het?”

„Ja, Gerrit!” riep Steven met een stem, die van aandoening trilde. „Ja, ik wil met 's Heeren hulp 'n beter mensch worden.” En terwijl hij Gerrit's hand met onstuimigheid drukte, bracht hij snikkend uit: „Ik had heel wat anders aan je verdiend!”

Beide mannen sloegen den weg naar hun woningen in. En het was Gerrit, alsof het lang zoo koud niet meer was als een kwartier geleden en alsof de weg veel gemakkelijker te begaan was. En toen hij weldra zijn huisje bereikte, meende hij in het ruischen van den stormwind door de takken van de linde voor het venster de tonen van een zegezing te onderscheiden, de overwinning van het goede over het booze.

„En wie was nu die Steven Fransen?” Zoo hebt ge wellicht al bij uzelf gevraagd. Steven Fransen was eenmaal de zoon van een der voornaamste boeren uit het dorp. Zijn vader was zelfs lid van den gemeenteraad en de dorpelingen noemden hem met nog een paar anderen het eerst na dominé, schoolmeester en burgemeester. En uit hoofde van zijns vaders hoogen rang, gevoelde Steven zich, net als Evert Evertsen, vervehen boven het meerendeel der overige dorpskinderen. Evenals deze zag ook hij met minachting op de kinderen van daglooners en andere geringe menschen neer. Want hij en Evert waren dikke maatjes. Later, toen Evert na zijn redding uit den brand partij trok voor Gerrit Hendriks en voor de verongelijkte arme-luis-kinderen in 't algemeen, was die kameraadschap zachtjesaan beginnen te verkoelen. Steven kon het zich

niet begrijpen, hoe die Evert zoo veranderd was. Dat hij ten opzichte van Gerrit Hendriks een uitzondering maakte, nu ja, dat was te begrijpen. Die had hem het leven gered. Maar dat Evert zich nu ook met het andere mindere volkje afgaf, neen, dat vond hij een beetje al te gek. „Maar . . . Evert moet het zelf weten,” had Steven gedacht. „Wil hij zoo mal zijn, mij goed. Doch ik doe der niet aan mee. Ik bedank er lekker voor.”

En zoo was er langzamerhand een verwijdering tusschen de kameraden van vroeger ontstaan. Vriend Steven kon toen moeilijk denken, dat *hij* eenmaal ook tot de breede schare der tobbers en wroeters zou gerekend worden. Wellicht had hij er nooit over nagedacht, *wie* het zoo schikt, dat de een in weelde kan leven, terwijl honderden anderen geen plekje kunnen vinden, waar zij het moede hoofd ter ruste mogen neervlijen. Was dit wél het geval geweest, hij zou niet gehandeld hebben, zooals hij nu deed. En hij zou dan stellig ook weleens bedacht hebben, dat aan zijn ouders, of later aan hemzelf die dingen, waarop hij nu zoo trotsch was, konden ontnomen worden. Had hij dat wél bedacht, dan was hij later, toen het met hem achteruit liep, zoo hard als een paard kon loopen, denklijk niet zoo knorrig en ontevreden en oproerig geworden. Doch dit zij, zoo het wil: Steven Fransen boerde, toen hijzelf na den dood zijner ouders in het bezit eener boerderij was gekomen, leelijk achteruit. Binnen weinige jaren was van de enkele duizenden, die hij en zijn beide zusters van hun vader hadden geërfd, niet alleen geen cent meer aanwezig, maar hij stak bovendien diep in de schulden. Zijn gansche have, roerende en onroerende goederen, werd gerechtelijk verkocht en met de opbrengst konden de schuldeischers nauwelijk betaald worden.

Daar stond nu de rijke Steven Fransen van voorheen! Hij wist niet, wat te beginnen. Gelukkig hielpen zijn zusters hem aan het hoognoodige huisraad en huurden voor hem een kamer. En de man, die nooit zulk werken gewoon was geweest, kon thans met schop en spade, met bijl en kapmes erop uitgaan, om als daglooner een schraal stuk brood te verdienen. Ge begrijpt, dat iemand die soort van arbeid van jongsaf bij de hand moet gehad hebben om er mee overweg te kunnen en dat

Steven nog geen halve daghuur kon verdienen. En een natuurlijk gevolg daarvan was, dat hij met zijn gezin bittere armoede leed. Voor het oog der wereld hield hij zich echter zoo goed hij kon. Zijn oude trots kwam er met alle geweld tegenop, zijn nood te klagen of zijn armoede voor anderen bloot te leggen. Maar daarmee is de maag nog niet tevreden gesteld! Die bleef roepen om het noodige voedsel, dat haar in den winter hoe langer hoe meer onthouden werd. 't Begon er zeer donker uit te zien. Geld om brood te koopen was er niet en de aardappelen, die 's morgens en 's middags en 's avonds het eenige gerecht uitmaakten, begonnen onrustbarend te minderen. Wat Steven mopperde en pruttelde en murmureerde! Hij verwenschte dikwijls de wereld, de menschen en zichzelf. Dat was in de eerste plaats dom, want daardoor kwam er toch stellig geen brood in de kast en evenmin werd de kelder er door met aardappels gevuld. En in de tweede plaats was het zondig en heel slecht. Maar Steven dacht zoomin om het eerste als het laatste.

„Weet je wat, vrouw!” sprak hij 's middags, „we houden het zóó niet langer uit. Daar moet 'n eind aan komen. Waarom zouden wij honger lijden, terwijl bij die en die de kuilen vol aardappels zitten? Ik ga der vannacht opuit. Denk je, dat ik wil doodhongereren?”

„Steven, Steven! ik wou toch, dat je anders was! Waarom wil je niet, dat ik naar de diaconie ga?”

„Dat nooit! Dan spring 'k nog liever in het water. Die schande zul je jezelf, mij en de kinderen niet aandoen!”

„Maar als je gaat.... gaat.... stelen — ziezoo, 't woord is der uit — is *dat* dan geen schande?”

„Stelen?.... dat is geen stelen! Als iemand niets heeft om den mond open te houden en hij neemt van 'n ander, die 't in overvloed heeft, dan steelt hij niet. Dan doet hij iets, wat-ie doen *moet*, omdat er niks anders voor 'm overschiet!”

„Hij kan toch hulp vragen, nietwaar?”

„Hulp vragen, ja! — Zeg maar *bedelen*! Dat is het toch! Maar *ik* doe het niet!”

„Dus jij wilt liever een *dief* zijn!”

„Nou, als je dat woord zoo mooi vindt, — ja!”

„Steven, daar is gezegd: „Gij zult niet stelen!”

„Ja, dat weet ik. Maar laat Hij dan ook zorgen, dat iemand niet *hoeft* te stelen! Zoo'n verbod is makkelijk genoeg te geven!”

„Foei, man! Ik maak mij soms akelig, als ik je zoo hoor spreken. Je staat op tegen God en menschen. Dat kan nooit goed afloopen. Ik sneek je, zeg zulke dingen niet weer! Vrees je dan niet voor den toorn Gods, die gewis over je zal komen, als je zóó handelt?”

„Zulke praatjes geven ook al niks! Krijgen we daardoor, wat we noodig hebben? — Zeur maar niet langer. Ik ga vanavond wat halen. 't *Moet* wel, en daarmee uit.”

Steven trok zijn oud, versleten jasje, dat nog een overblijfsel was uit beter, gelukkiger dagen, met een ongeduldige beweging aan, en stapte, min of meer schuw naar zijn vrouw omziende, naar buiten in de dwarlende jachtsneeuw.

Zijn geweten was nog niet heelemaal tot zwijgen gebracht; de woorden zijner vrouw hadden het voor een oogenblik uit den sluimer gewekt, ofschoon hij 't zichzelf niet wilde bekennen. Maar toen hij goed en wel buiten was en huiverend ineenkromp voor den ijzigen wind, die hem onmeedoogend door de dunne kleeding blies, toen hij in zijn lichaam de knagingen voelde van den steeds toenemenden honger, toen week elke goede gedachte weer nit zijn hart en krampachtig balde hij de vuisten tegen den grauwen winterhemel en vloekte het leven, dat hem zoo veel ellende bracht. Maar hij vergat, dat de mensch zelf de oorzaak is van alle jammer en lijden.

En zoo kwam het, dat hij dien nacht nitging om in Karstens aardappelkuil zich voorraad voor eenige dagen te verschaffen. Hij nam een bijl mee om daarmee den ijzerharden grond los te hakken. 't Weer was juist geschikt voor zoo'n operatie, meende hij. De hevige koude en sneeuwjacht zouden, buiten het late uur, iedereen wel binnenshuis houden en de bulderende wind zou het geluid der bijlslagen wel overstemmen, ze althans slechts op zeer korten afstand hoorbaar maken. En met zulk weêr zouden morgenochtend alle sporen van den diefstal ver-

dwenen zijn onder de sneeuw en het zou stellig eenige dagen of weken duren, eer Karsten ontdekte, dat hij bestolen was. Zoo dacht Steven, maar 't viel een beetje anders uit. Hoe, dat weten we reeds.

Nadat Steven van Gerrit Hendriks afscheid genomen had, ging hij naar huis. Hoe geheel anders was hij nu te moede, dan een halfuur geleden. Toen woelden allerlei leelijke gedachten door zijn brein; toen voelde hij zich zoo ellendig; toen was hij der wanhoop nabij. Maar nu durfde hij weer eenigen moed scheppen; nu zag hij door den nacht van armoede en gebrek, van vertwijfeling en opstand, een zwakken schemer van het aanbreekend morgenrood gloren. En hij begon in hetgeen hem wedervaren was de werkende hand Gods te zien, die op het oogenblik, waarop de nood het hoogst was geweest, waarop hij gereed had gestaan een misdadiger te worden, redding had gebracht en hem van dezen stap op het glibberige pad had teruggehouden. En toen hij thuis kwam bij zijn vrouw en haar het gebeurde vertelde, geraakte hij zóó onder den indruk van het vreeselijke der woorden, die hij dien middag in arren moede had uitgekreten, dat een tranenvloed van waar, oprecht berouw zijn oogen ontsprong en hij uitriep:

„Heere! wees mij, zondaar, genadig!”

„Heere, Uw naam zij geloofd! Gij hebt den verdoolde weer willen terugvoeren op het rechte pad!” Zoo riep Stevens vrouw, toen zij hoorde, welk een verandering bij haar man had plaats gehad. En zij schreide ook, . . . maar van vreugde.

Den volgenden dag ging Steven op het bepaalde uur naar Gerrit Hendriks. Deze deelde hem mee, dat hij de volgende week, indien 't weer het eenigszins toeliet, beginnen moest met het omkappen van een groot dennenbosch, waaraan zij zeker wel een week vier, vijf werk zouden hebben. Daar er nogal haast bij 't werk was, moest er zoo gauw mogelijk met het vellen der boomen begonnen worden.

Dewijl Gerrit het met zijn beide oudste jongens niet vlug genoeg gedaan kon krijgen, zou hij er een paar man bij nemen en dus kon Steven, als hij wilde, eenige weken, tegen een flink dagloon, vast werk krijgen.

Nu, ge begrijpt, dat hij 't wàt graag aannam. Zoo opgewekt, als hij in jaren niet geweest was, ging hij naar huis, om zijn vrouw het goede nieuws te vertellen. En sinds dien dag hielp Gerrit hem, waar hij maar kon, aan werk, zoodat het ongelukkige gezin er weer wat bovenop kwam en in vervolg van tijd voor gebrek bewaard bleef. Steven werd een bedaard en ernstig man, die een zegen was voor zijn gezin, gelijk hij eenmaal op het punt gestaan had, er een vloek voor te worden.

Hij bleef Gerrit Hendriks zijn leven lang dankbaar en vaak hoorde men hem zeggen: „Aan dien man heb ik, naast God, mijn stoffelijk- en zedelijk behoud te danken.”

Zoo werkt de Heere soms groote dingen door middel van geringe en door de wereld weinig getelde menschen. God ziet naar rang noch stand, naar rijk noch arm. Hij zegent, die Zijn wil doen en laat bij de Zijnen het water nooit over de lippen komen, maar redt uit allen nood degenen, die op Hem vertrouwen.
